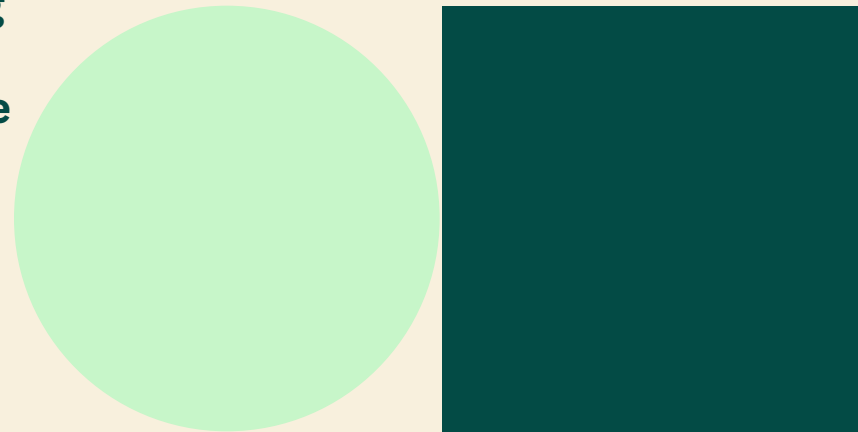

Etiske dilemmaer 2019

Et etisk dilemma er en situasjon der du tviler og er usikker, og det ikke finnes et enkelt fasitsvar på hva som er det riktige. Ulike valg kan ha ulike konsekvenser.

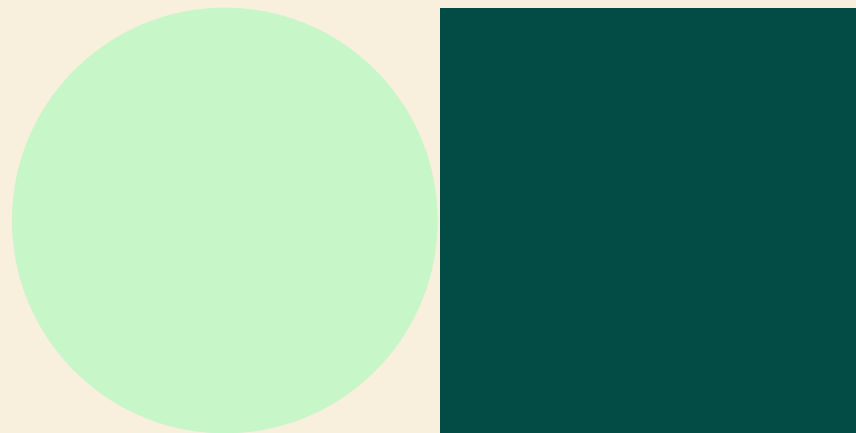
Så – hva gjør du?

Hvordan bruke dilemmaene?

Etiske dilemmaer kan brukes som et verktøy i etikkarbeidet.

Bruk gjerne dilemmaene som utgangspunkt for refleksjon og diskusjon i grupper. Hensikten er å øke bevisstheten om når du står ovenfor en situasjon med et etisk dilemma og hva som kan være gode handlingsvalg i slike situasjoner. Selv om det ikke finnes et fasitsvar, så gir de etiske reglene for Oslo kommune en pekepinn på gode etiske handlingsvalg.

Navigasjonshjulet

Navigasjonshjulet er et verktøy som hjelper oss med å ta gode etiske valg. En problemstilling kan belyses ut fra ulike perspektiv. De ulike perspektivene kan gi ulike spørsmål og ulike svar.

Referanse: Kvalnes og Øverenget: Ethical Navigation in Leadership Training, Nordic Journal of Applied Ethics, 2012.

Dilemma 1

Er det riktig å bruke jobbens lokaler til et privat arrangement?

Du skal arrangere et møte for et nettverk som du er deltaker i, og er på utkikk etter et passende lokale. Nettverket består av tidligere deltakere på et program for lederutvikling. Du deltar på fritiden og etter eget ønske. Programmet gjennomførte du for mange år siden, da du var ansatt hos en annen arbeidsgiver. Selv om du ikke jobber som leder nå, så ser du fortsatt verdien av å holde kontakten med nettverket.

En kollega foreslår at du benytter det store møterommet i jobbens lokaler, det er godt utstyrt og du har tilgang til kaffemaskin, toaletter, kopimaskin osv. En avdelingsleder har ved en tidligere anledning benyttet seg av kantinen til et privat arrangement.

Hva gjør du?

Bruker du møterommet eller ikke?

Hvordan begrunner du valget ditt?

Vil vurderingene dine endres dersom:

- Du betaler leie og/eller får godkjenning av leder?
- Nettverket har direkte relevans for din nåværende jobb?

Når det gjelder bruk av jobbens lokaler og/eller utstyr, så vises det til Oslo kommunes etiske regler med utfyllende kommentarer:

Forvaltning av samfunnets fellesmidler

«Kommunens ressurser skal forvaltes til fellesskapets beste og i henhold til politiske prioriteringer. Det er ulovlig og uetisk å tilgodese egne eller nærstående interesser når man har disposisjonsrett over disse ressursene. Privat bruk av kommunens eiendeler skal bare skje etter retningslinjer og der det er gitt tillatelse til dette. Kommunens biler skal for eksempel ikke benyttes til privat bruk.

Det vises til kommunens regelverk som økonomireglement, anskaffelsesregelverk, reiseregulativ, servering mv og til Retningslinjer for saker om økonomiske uregelmessigheter og misligheter i Oslo kommune, rundskriv 28/10»

Dilemma 2

Er det riktig å gi en journalpost en tittel som skjuler sakens egentlige innhold?

Du er saksbehandler i en virksomhet i kommunen, og har den siste tiden behandlet flere hendelser knyttet til avvik på interne sikkerhetsrutiner. Avvikene er nå håndtert og det er satt i gang en rekke tiltak.

Du skal registrere saksdokumentene i virksomhetens sak/arkivsystem. I din enhet har dere snakket om at saken kan være skadelig for virksomhetens omdømme, dersom den skulle bli kjent i offentligheten. Tidligere er lignende saker lagt inn under tittelen «Vedrørende sikkerhet», og du lurer på om det er ok å bruke den samme tittelen.

Hva gjør du?

Bruker du den samme tittelen? Hvordan begrunner du valget ditt?

Vil vurderingene dine endres dersom:

- Saken kan skade omdømmet til din leder internt i kommunen
- Avvikene er ikke lukket, og saken er fortsatt under behandling

Når det gjelder vurderinger knyttet til åpenhet, så vises det til Oslo kommunes etiske regler med utfyllende kommentarer:

Åpenhet

«Kommunens ansatte skal gjøre seg kjent med offentlighetsprinsippet og meroffentlighetsprinsippet som gjelder i forvaltningen. Kommunen har utarbeidet egen instruks om praktisering av meroffentlighet. Offentlighetsloven gir rett til å få innsyn i forvaltningens saksdokumenter uten at det kreves nærmere begrunnelse. Innsyn kan bare nektes når det er hjemmel i loven for å gjøre unntak fra offentlighet.

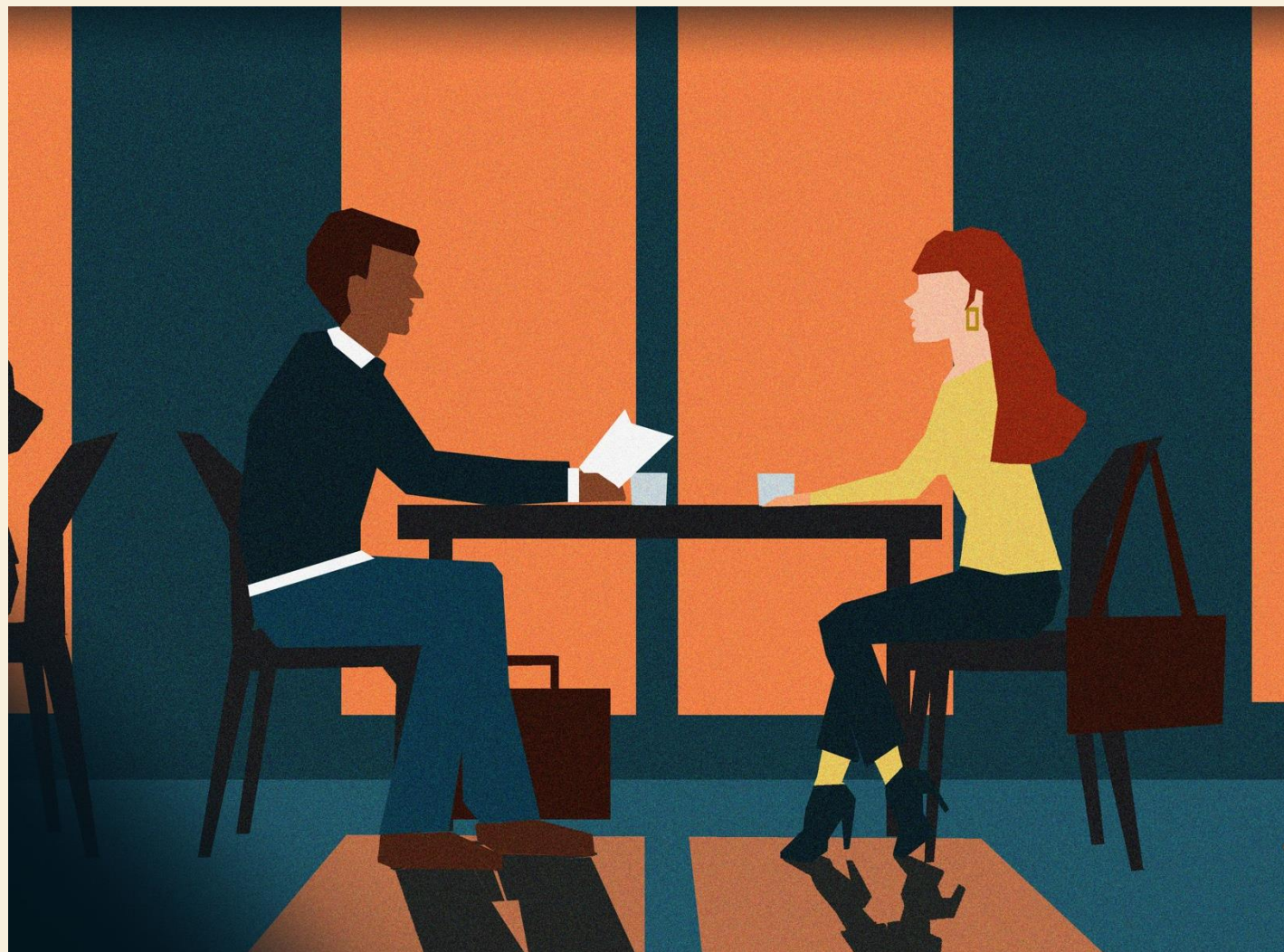
Kommunens veiledningsplikt fremgår av forvaltningslovens § 11. Kommunens informasjonsplikt fremgår av kommuneloven § 4. Det er utarbeidet informasjonsprinsipper for håndtering av informasjonsplikten».

Tittelen på journalpost skal beskrive innholdet og være forklarende for offentligheten. Tittelen skal være så presis som mulig, også med tanke på gjenfinning og søkbarhet i sak/arkivsystemet.

Dilemma 3

Er det riktig å akseptere invitasjoner til uformelle møter fra et konsulentfirma du har samarbeidet tett med?

Kim jobber i et konsulentfirma som tidligere har levert tjenester til virksomheten. Du kjenner Kim fra dette arbeidet. En morgen ringer Kim og inviterer deg ut på en kaffe «for å prate litt om hva som skjer i virksomheten». Firmaet som Kim jobber i kan fortsatt være en aktuell leverandør for virksomheten på et senere tidspunkt.

Hva gjør du?

Tar du imot invitasjonen eller ikke?

Hvordan begrunner du valget ditt?

Vil vurderingene dine endres dersom:

- Det er to år siden du snakket med Kim sist og mye har endret seg i virksomheten
- Det er to måneder siden Kim var innleid som konsulent, og det er lite nytt som har skjedd i virksomheten siden konsulentoppdraget ble avsluttet
- Du er ansvarlig for en anskaffelsesprosess som skal starte om kort tid, og Kim jobber som salgssjef i konsulentfirmaet

Når det gjelder vurderinger knyttet til aksept av invitasjoner og gaver, så vises det til Oslo kommunes etiske regler med utfyllende kommentarer:

Habilitet

«En rekke lover setter etiske standarder for ansattes handlinger og opptreden. Forvaltningslovens habilitetsregler står i en særstilling fordi de gjelder innenfor kommunens totale ansvarsområde og for alle som opptrer på kommunens vegne. De gjelder for alle typer beslutninger som for eksempel myndighetsutøvelse, tjenesteytelse, anskaffelser og kontraktsinngåelser.

Habilitetsreglene skal sikre at de som tar beslutninger og de som tilrettelegger for beslutninger er upartiske, og at de ikke kommer i konflikt med kommunens interesser eller innlater seg i forhold som kan virke uheldig på deres handlefrihet og dømmekraft. Det vises til forvaltningslovens § 6 og §§ 7-10»

Forbud mot gaver og andre fordeler i tjenesten

«Personalreglementets § 16 har regler om forbud mot gaver i tjenesten. Det er straffbart å motta gaver eller annet som er en "utilbørlig fordel". Det vises til straffebestemmelser om korrupsjon mv i straffeloven 276a-c.

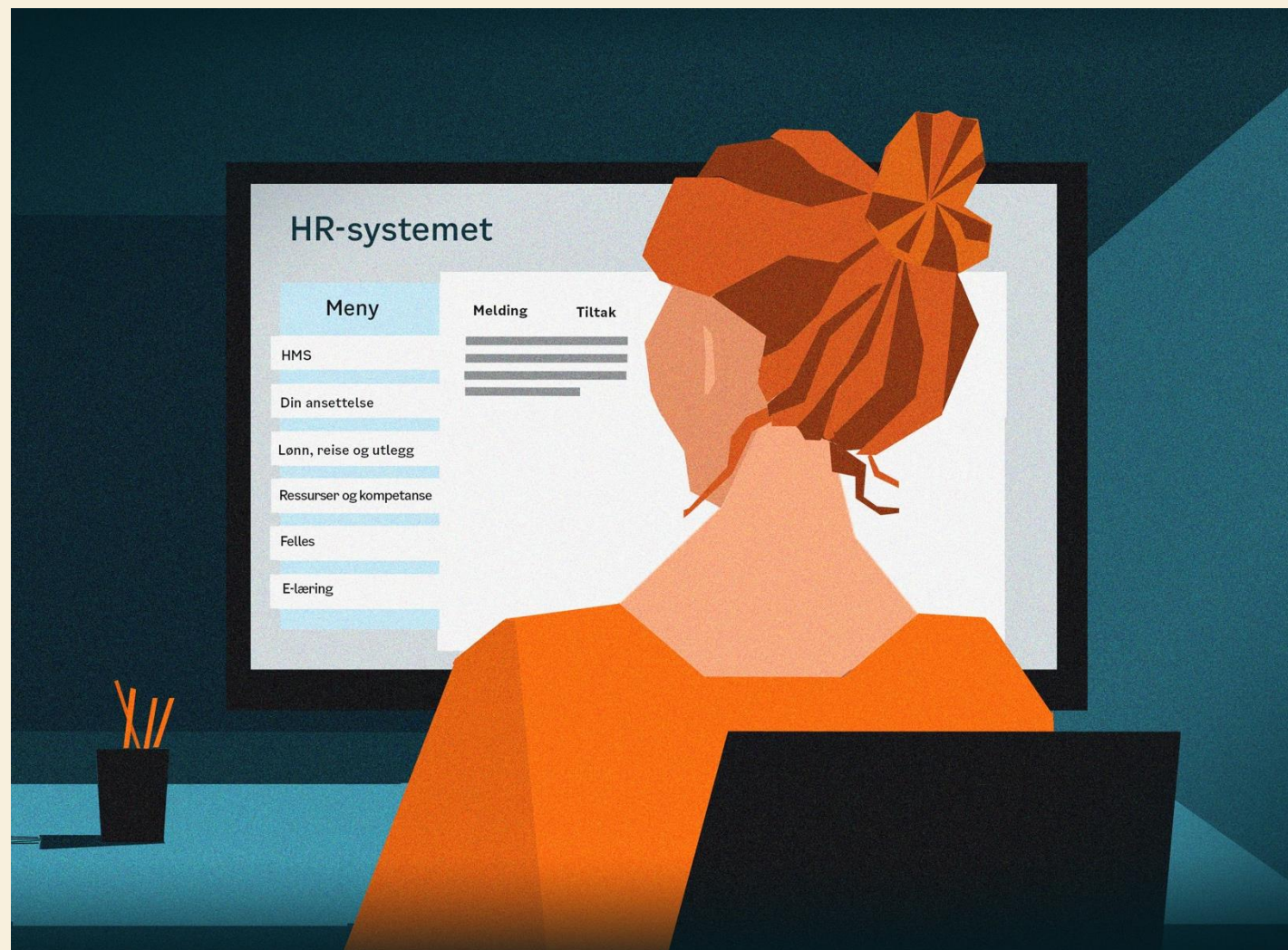
Det stilles særlig strenge krav når det gjelder gaver, bevertning og selskapelighet i forbindelse med anskaffelser og kontraktsinngåelser. Gaver og andre ytelser fra leverandører kan lett oppfattes slik at de er ment å påvirke mottakeren ("smøring"). Det er små marginer for at slike ytelser bedømmes som bestikkelser eller korrupsjon. Unntak kan gjøres for reklamemateriell eller annet av ubetydelig verdi. Dersom mottaker er i tvil om hvorledes gaven kan oppfattes, skal dette avklares med nærmeste leder. Gaver fra leverandører utover dette returneres med henvisning til kommunens etiske regler»

Dilemma 4

Er det riktig å sjekke informasjon i HR-systemet på vegne av andre?

Du og din nabo Toni jobber i samme virksomhet i Oslo kommune. Du traff henne i oppgangen hjemme for en tid tilbake, og da fortalte hun om ryggproblemene sine. På jobb har Toni en nøkkelrolle i et prosjekt. En av prosjektmedarbeiderne oppsøker deg og spør om du vet hva som «foregår med Toni». Prosjektet har gått ut over rammene på tid og kostnader, og det er et stort press på prosjektgruppen.

Du har tilgang til HR-systemet. Du lurer på om du skal sjekke om Toni er sykemeldt.

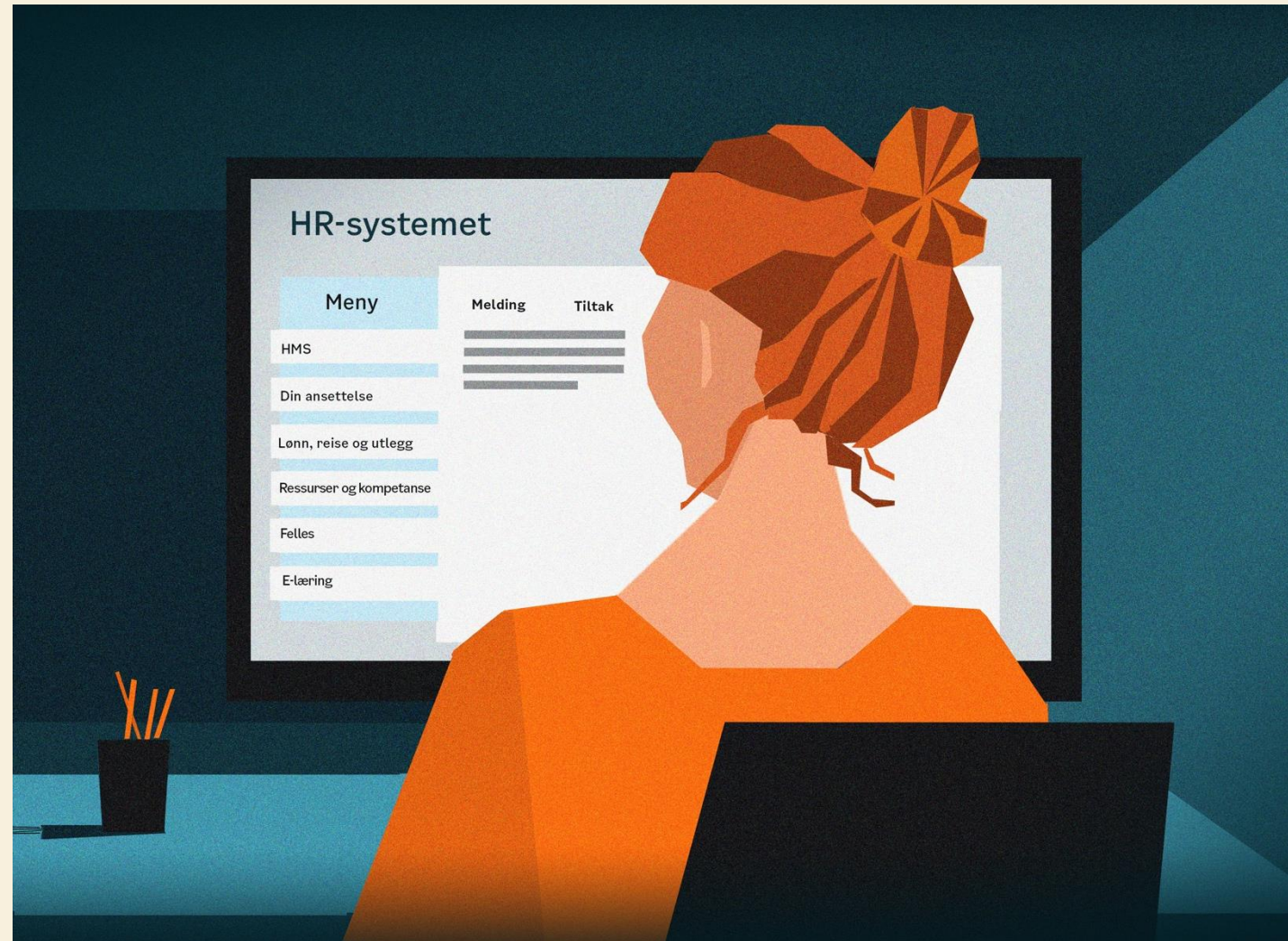
Hva gjør du?

Sjekker du opplysningene eller ikke?

Hvordan begrunner du valget ditt?

Vil vurderingene dine endres dersom:

- Du sjekker og deler opplysningene med prosjektmedarbeideren
- Du sjekker, men forteller ingen om opplysningene du fant
- Du jobber som HR-konsulent og det er Tonis leder som spør deg om råd med tanke på fravær og tilrettelegging

Søk og oppslag i systemer hvor du ikke har et tjenstlig behov for å gjøre søkene kalles «snoking».

Taushetsplikt

Forvaltningsloven §13 omhandler taushetsplikt: *«Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det hun/han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om:*

- *noens personlige forhold, eller*
- *tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.*

Søk og oppslag uten tjenstlig behov

Søk og oppslag i arbeidsgivers datasystemer, uten å ha tjenstlig behov for å gjøre disse søkene, er lovstridig (jfr. eksempelvis helsepersonell-loven § 21 a). Det ligger forutsetningsvis til grunn at søk og oppslag i datasystemer uten tjenstlig behov ikke er i tråd med IKT-reglementet i Oslo kommune.

I henhold til de etiske reglene for Oslo Kommune *«har hver enkelt ansatt et personlig ansvar for å følge etiske regler. Ingen kan pålegges å utføre ulovlige eller uetiske handlinger, og ingen har lydighetsplikt overfor slike pålegg».*

